

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 30 maja 2014 roku

ZEW/500/23-1/2014/MP

**Pani
Joanna Kluzik-Rostkowska
Minister Edukacji Narodowej**

zwracam się do Pani Minister z problemem dotyczącym realizacji rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki dzieci będących pacjentami hospicjów. Powyższe zagadnienie chciałbym zilustrować przedstawiając sytuację 5-letniego Huberta.

Chłopiec jest pacjentem hospicjum domowego dla dzieci. Dziecko cierpi na zespół Leigha związany z deficytem białka SURF1. To ciężka ultra-rzadka, postępująca choroba neurodegeneracyjna o niekorzystnym rokowaniu. Nieodwracalnie prowadzi do zgonu w dzieciństwie lub konieczności sztucznej wentylacji w warunkach domowych. Brak jest leczenia przyczynowego. Jak podkreślono w opinii specjalisty w genetyce klinicznej i pediatrii metabolicznej, pod opieką którego znajduje się dziecko, postępowanie w tej jednostce chorobowej ogranicza się do dbania o dobrą jakość życia pacjenta, w tym unikania wszelkich stresów i infekcji. Nieprawidłowe postępowanie z dzieckiem może doprowadzić do nieodwracalnego pogorszenia jego stanu klinicznego.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oświatowego Hubert w roku szkolnym 2014/2015 powinien rozpocząć roczne przygotowanie przedszkolne. Tymczasem z opinii lekarskiej i psychologicznej wynika, iż w związku z nieuleczalną i zagrażającą życiu chorobą, nie jest możliwe, aby Hubert zrealizował ten obowiązek. Stan zdrowia dziecka – co potwierdzają ww. opinie – nie pozwala nawet na objęcie chłopca indywidualnym obowiązkowym rocznym przygotowaniem przedszkolnym.

Przepisy ustawy o systemie oświaty umożliwiają odroczenie obowiązku szkolnego dziecka, natomiast nie przewidują możliwości odroczenia obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego.

Mając na względzie powyższy problem, analizie zostały poddane przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 8 marca 2013 r. w sprawie organizacji kształcenia oraz warunków i form realizowania specjalnych działań opiekuńczo-wychowawczych w przedszkolach i szkołach specjalnych, zorganizowanych w podmiotach leczniczych i jednostkach pomocy społecznej (Dz. U. poz. 380). W szczególności zwrócono uwagę na treść uregulowania § 2 ust. 3 pkt 3, co mogłoby stanowić rozwiązanie problemu dzieci ciężko chorych, objętych opieką paliatywną. Przepis ten umożliwia odstępnie od udziału ucznia – ze względu na jego stan zdrowia – w zajęciach edukacyjnych na czas wskazany przez lekarza. Zezwolenie w tym zakresie, na wniosek nauczyciela, wydaje dyrektor przedszkola lub szkoły, zorganizowanych w podmiocie leczniczym.

Jednakże, w tym miejscu nasuwa się pytanie, czy specyfika podmiotu leczniczego, jakim jest hospicjum, a w szczególności hospicjum domowe oraz specyfika chorób małych pacjentów, objętych opieką paliatywną, może w praktyce umożliwić realizację ww. przepisów. Wydaje się, że w praktyce skutecznie regulują one jedynie sytuację pacjentów takich podmiotów leczniczych jak szpitale i sanatoria.

Historia pięcioletniego chłopca obrazuje problem dzieci nieuleczalnie chorych z wysokim ryzykiem przedwczesnej śmierci, objętych opieką paliatywną w hospicjum lub w domu – nie tylko w zakresie sposobu realizacji rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego, ale także obowiązku szkolnego i obowiązku nauki.

Analizując powyżej przedstawione zagadnienie uważam, że obowiązujące przepisy prawa oświatowego nie w pełni gwarantują dzieciom terminalnie chorym realizację ich praw. Mając na uwadze ten fakt, na mocy art. 10a ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.), proszę Panią Minister o analizę przedstawionego problemu oraz podjęcie działań zmierzających do ukształtowania zasad realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki przez dzieci przebywające w hospicjach w sposób dostosowany do ich sytuacji.

→ wypracowanie rocznika
Marek Jankowski

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

Warszawa, 02 lipca 2014 r.

DZSE.WSPE.523.274.2014.BM

Pan
Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka
ul. Przemysłowa 30/32
00-450 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

odpowiadając na pismo nr ZEW/500/23-1/2014/MP z 30 maja 2014 r., dotyczące realizacji rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki dzieci będących pacjentami hospicjów, uprzejmie wyjaśniam.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (j.t. Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), dziecko w wieku 5 lat jest obowiązane odbyć roczne przygotowanie przedszkolne w przedszkolu, oddziale przedszkolnym zorganizowanym w szkole podstawowej lub w innej formie wychowania przedszkolnego. Przepisy nie przewidują odroczenia od realizacji tego obowiązku.

Jednocześnie w przypadku dziecka będącego pacjentem hospicjum, w zależności od potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych dziecka uwarunkowanych jego stanem zdrowia, możliwe jest realizowanie tego obowiązku w różnych formach:

- 1) indywidualnego przygotowania przedszkolnego organizowanego zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. *w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży* (Dz. U. Nr 175, poz. 1086); Na podstawie orzeczenia o potrzebie indywidualnego

nauczania dyrektor przedszkola ustala zakres, miejsce i czas prowadzenia zajęć indywidualnego przygotowania przedszkolnego oraz formy i zakres pomocy psychologiczno-pedagogicznej;

- 2) kształcenia w przedszkolu specjalnym zorganizowanym w podmiocie leczniczym na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 marca 2013 r. *w sprawie organizacji kształcenia oraz warunków i form realizowania specjalnych działań opiekuńczo-wychowawczych w przedszkolach i szkołach specjalnych, zorganizowanych w podmiotach leczniczych i jednostkach pomocy społecznej* (Dz. U. poz. 380);
- 3) poza przedszkolem (zgodnie z art. 16 ust. 8 ww. ustawy o systemie oświaty), w postaci tzw. edukacji domowej;
- 4) w przypadku dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim udziału w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, organizowanych zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 kwietnia 2013 r. *w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim* (Dz. U. poz. 529). Zajęcia te, organizuje się na podstawie orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydanego przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej. Celem zajęć jest wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, rozwijanie zainteresowania otoczeniem oraz rozwijanie samodzielności w funkcjonowaniu w codziennym życiu, stosownie do ich możliwości psychofizycznych oraz indywidualnych potrzeb rozwojowych

Obowiązek szkolny i obowiązek nauki wynika z przepisów art. 70 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.), zgodnie z którymi nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18 roku życia. Sposób wykonywania obowiązku szkolnego określa ustawa o systemie oświaty.

Obowiązek szkolny spełnia się poprzez uczęszczanie do szkoły podstawowej i gimnazjum, przy czym mogą to być szkoły publiczne i niepubliczne. Rodzice zobowiązani są do dopełnienia czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do szkoły.

Podobnie jak w przypadku realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, istnieją zróżnicowane możliwości realizowania obowiązku

szkolnego, dostosowane do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych ucznia:

- 1) ustawa o systemie oświaty przewiduje możliwość spełniania obowiązku szkolnego poza szkołą stanowiąc, iż na wniosek rodziców dyrektor szkoły podstawowej lub gimnazjum, do której dziecko zostało przyjęte może zezwolić w drodze decyzji na spełnianie przez dziecko obowiązku szkolnego poza szkołą;
- 2) za spełnianie obowiązku szkolnego uznaje się również udział dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, organizowanych zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 kwietnia 2013 r. *w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim* (Dz. U. poz. 529);
- 3) dzieci i młodzież, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły, mogą być objęci indywidualnym nauczaniem, zgodnie z art. 71 b ust. 1a ustawy oraz przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. *w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży* (Dz. U. Nr 175, poz. 1086);
- 4) obowiązek szkolny może być realizowany przez ucznia w szkołach podstawowych specjalnych, gimnazjach specjalnych oraz szkołach ponadgimnazjalnych specjalnych, zorganizowanych w podmiotach leczniczych, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 marca 2013 r. *w sprawie organizacji kształcenia oraz warunków i form realizowania specjalnych działań opiekuńczo-wychowawczych w przedszkolach i szkołach specjalnych, zorganizowanych w podmiotach leczniczych i jednostkach pomocy społecznej* (Dz. U. poz. 380), odpowiednio do wskazań lekarza prowadzącego leczenie.

Należy nadmienić, że zgodnie z przepisami ustawy o systemie oświaty, zapewnienie warunków do spełniania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego w przedszkolu, oddziale przedszkolnym zorganizowanym w szkole podstawowej lub w innej formie wychowania przedszkolnego, jest zadaniem własnym gminy. Obowiązek szkolny spełnia się przez uczęszczanie do szkoły podstawowej i gimnazjum, publicznych albo niepublicznych. Dyrektorzy publicznych szkół podstawowych i gimnazjów kontrolują spełnianie obowiązku szkolnego przez dzieci zamieszkałe w obwodach tych szkół,

a gmina kontroluje spełnianie obowiązku nauki przez młodzież zamieszkałą na terenie tej gminy.

W aktualnym stanie prawnym nie ma możliwości zwolnienia dziecka z realizacji obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego i obowiązku szkolnego. Jednocześnie należy zauważyć, że w sytuacji, gdy stan zdrowia dziecka uniemożliwia mu udział odpowiednio w zajęciach wychowania przedszkolnego lub zajęciach edukacyjnych, nawet w formie indywidualnej, na podstawie zaświadczenia lekarskiego usprawiedliwiona jest jego nieobecność na tych zajęciach (należy jednocześnie zaznaczyć, że przez niespełnienie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki należy rozumieć nieusprawiedliwioną nieobecność w okresie jednego miesiąca na co najmniej 50% zajęciach).

W przypadku dziecka objętego opieką hospicyjną, należy mieć na uwadze, że przepisy art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 217, z późn. zm.) określają, iż podmiotami leczniczymi są m.in. przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447, z późn. zm.), we wszelkich formach przewidzianych dla wykonywania działalności gospodarczej, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Wynika z tego, że zgodnie z przepisami ww. ustawy, hospicjum jest przedsiębiorstwem w rozumieniu art. 55 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny (Dz. U. z 2014 r. poz. 121), czyli jest podmiotem leczniczym, lecz nie prowadzi przedszkola lub szkoły.

W podmiocie leczniczym, w którym zorganizowano przedszkole lub szkołę, zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia *w sprawie organizacji kształcenia oraz warunków i form realizowania specjalnych działań opiekuńczo-wychowawczych w przedszkolach i szkołach specjalnych, zorganizowanych w podmiotach leczniczych i jednostkach pomocy społecznej*, dyrektor odpowiednio przedszkola lub szkoły, na wniosek nauczyciela, kierownika podmiotu lub upoważnionego przez niego lekarza, ze względu na stan zdrowia ucznia, może zezwolić na:

- 1) odstąpienie od realizacji niektórych treści nauczania obowiązkowych zajęć edukacyjnych;
- 2) zmniejszenie liczby godzin zajęć edukacyjnych;
- 3) odstąpienie od udziału ucznia w zajęciach edukacyjnych na czas wskazany przez lekarza.

Natomiast, w przypadku objęcia dziecka indywidualnym obowiązkowym rocznym przygotowaniem przedszkolnym lub indywidualnym nauczaniem, dyrektor na wniosek nauczyciela prowadzącego te zajęcia, może zezwolić na

odstąpienie od realizacji niektórych treści wynikających z podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz treści nauczania objętych obowiązkowymi zajęciami edukacyjnymi, stosownie do możliwości psychofizycznych dziecka oraz warunków miejsca, w którym organizowane są odpowiednio zajęcia indywidualnego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania.

Uprzejmie informuję, że mając na uwadze uwagi przedstawione przez Pana Ministra, w toku prac nad zmianą przepisów prawa oświatowego zostaną jeszcze dokładniej przeanalizowane ww. regulacje celem wprowadzenia ewentualnych zmian w postulowanym zakresie.

 Z poważaniem

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ
Przemysław Krzyżanowski
PODSEKRETARZ STANU